

КАК ДА СИ КУПЯ АКЦИИ: СЪВЕТИ ЗА НАЧИНАЕЩИ ИНВЕСТИТОРИ

Ако отваряте kadebg поне от време-навреме, то значи вие мислите за бъдещето на вашите пари. Доколкото знам от вашите писма, читателите са на различни етапи в своите лични финанси. Някои сега започват да се борят с дълговете, други вече активно работят по въпроса, трети дори са успели да спестят някакви пари.

В един хубав ден – пожелавам ви го на всички :) – осъзнавате, че сте спестили една сума пари. Да предположим, че към тази основна сума имате още между 1000 и 5000 лева свободни, които вече искате не просто да спестявате, а да инвестирате.

Аз съм в подобна ситуация сега – имам дългосрочни спестявания, но искам и да започна по малко да навлизам в инвестирането. Имам депозит на 8%, но три години не мога да го бутам; съответно не искам да затварям всичките си пари там. Обаче пък ако ще инвестирам другаде – а не в депозит – естествено ще искам по-голяма доходност от тези 8%, които банката ми плаща.

Прицелих се в 10%. **10% доходност от вашите пари - възможно ли е?** Да инвестирате 1000лв и да спечелите 100лв с тях? Вижте какво открих по време на проучването си - ще ви е полезно.

PS: Понеже някои хора се притесняват от математика и не могат да работят с проценти и изчисления, на края на страницата има две-три лесни правила за ваше улеснение. Но първо прочетете материала и ако нещо не разбирате, накрая има помагало :)

ФАКТОРИ ПРИ ИНВЕСТИЦИЯТА

*вижте още [5 правила за успешни инвестиции](#)

Макар че моята основна цел – а може би и вашата – е 10% доходност, доходността не е единствен фактор при инвестирането. Малко е по-сложно :) Сега ще ви изброя всички фактори.

1. Процента на печалба. Може и да не се казва "печалба", а например "доходност", "възвръщаемост", "рентабилност" - все тая. Този процент показва колко ще спечелите.

Как се смята:

100лв при 5% доходност = $100 \cdot 0.05 = 5$ лв

Ако искате да сметнете крайната сума, а не само печалбата:

$100 \cdot 1.05 = 105$ лв.

Ако инвестирате малка сума като 100лв, дали процентът ще е 7% или 7.5% няма голямо значение - печалбата ви ще е съответно 7лв или 7.5лв, тоест разликата е смешно малка. Ако обаче инвестирате 10 000, печалбата ви ще е съответно 700 или 750лв и разликата

Източник: <http://kadebg.com/akcii-investicia-1000-do-5000-leva/>

Автор: Рая Христова

вече е 50лв - не толкова малка. Така че при големи суми за инвестиция, хората се борят за всяка десета от процента :)

2. Риск. Банковите депозити може да не са най-доходните, но имат 0% риск, тоест няма как да загубите. Оттам насетне колкото по-висока доходност гоните, толкова повече риск поемате. Например при инвестиция в акции – за което ще говорим днес – имате възможност за доходност примерно 15%, но и риск този процент да ви дойде със знак минус. Тоест, може да спечелите 15%, но може и да загубите 15%.

3. Време на "узряване" (матуритет) на инвестицията. Това е фактор, който досега аз лично бях пропуснала да взема предвид. Но какво се получава. В банката имате 6% доходност след ГОДИНА, тоест инвестицията узрява бавно. Ако на друго място ви предложат 1% само след МЕСЕЦ, това е съвсем различно. И доста по-добро. Защо?

Ами ако инвестирате 1000лв при 6%, след година ще имате 60лв печалба. Ако инвестирате 1000лв при 1% на месец, след месец ще имате 10лв печалба. А в годината има 12 месеца, нали :)

Също така ако имате 10% доходност, но не за една година, а за две години, то грубо казано ще имате 5% на година. Тоест, макар 10% да звучат примамливо, офертата не е по-добра от банков депозит.

4. Управление (ангажираност). Хубавото на банковия депозит е, че го слагате там и си получавате печалбата, без да си мръднете пръста. Няма какво да го следите и да му треперите.

Докато ако търсите по-голяма доходност от стандартната банкова, ще трябва първо да отделите много време за проучване и после за управление на инвестицията. Така например ако решите да търгувате с акции или валута, ще трябва постоянно да следите движенията в цените. (Е, ако не бързате за печалбата и инвестирате дългосрочно, няма да е нужно, но тогава и доходността ви няма да е толкова висока.)

5. Сума на инвестицията. Някои инвестиции имат изискване за минимална сума – например при някои депозити трябва да внесете минимум 500лв. Финансовите брокери също имат различни условия - някои ви позволяват да си откриете сметка дори и със 100лв, други изискват минимум 10 000лв. Но като цяло при малки суми и доходността е по-малка.

6. Ликвидност (изтегляне на парите) – можете ли веднага да си изтеглите парите от инвестицията? Ако не веднага, кога? Какви ще са ви загубите? При срочни банкови депозити обикновено може да си изтеглите парите по всяко време, като губите само лихвата. Понякога може да има и наказателни такси, но те не са големи.

За сравнение – ако сте инвестирали в земи, организацията по продажбата е освен бавна, и доста трудоемка; много пари отиват по оформяне на документите. Ако пък сте инвестирали в пенсионен фонд или някакъв друг фонд, и в момента цените на

Източник: <http://kadebg.com/akcii-investicia-1000-do-5000-leva/>

Автор: Рая Христова

дяловете му са паднали, ще трябва да чакате пак да се вдигнат, преди да си изтеглите парите. Или ако ги изтеглите в момента, оставате на загуба.

7. Разходи по управление. Ами какво да ви кажа – намерили сте 10% доходност за своите 5000лв. Това означава 500лв печалба. Обаче имате разходи по управление, банкови преводи и финално кеширане (осребряване, взимане в брой) на печалбата в размер на 250лв. Тогава реално печалбата ви е само 250лв, което вече не е 10% доходност, а само 5% доходност от 5000лв.

Да, примерът е малко екстремен :) Но ме разбрахте, нали?

Та както виждате, като дойде време за инвестиция, то не са едно или две неща :)

ИНВЕСТИЦИИ ВЪВ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

За мен доходността не беше най-важното – стига да покрива 10%. Другите ми два фактора бяха нисък риск и ниска ангажираност. Тоест бих предпочела 10% с нисък риск и ниска ангажираност пред 13%, но с по-висок риск.

Първоначалната ми идея беше да купя акции на голяма и стабилна компания. Да речем, Nokia. После да ги държа известно време – година, две, три – и да ги продам с печалба. Или, ако компанията върви много на добре, да не ги продавам изобщо.

Хубаво, ама Nokia я избирам ей така, наслуки. Само защото е известна компания обаче нищо не значи – може утре акциите ѝ да тръгнат надолу. А аз не искам да чакам 3-4 години, само за да си взема парите с 10% печалба – то не си струва. Пък и притесненията, като гледате как инвестицията ви е на загуба, не са приятни.

Та затова следва да се направи малко проучване. Отварям сайта на Nokia и гледам цената в последните 10 години: <http://www.nokia.com/global/about-nokia/investors/stock-tools/stock-tools/> . Хм, последните години само пада. Отказвам се. Минавам на Nestle.

Отварям сайта на Nestle и гледам в последните 10 години: <http://www.nestle.com/INVESTORS/FAQS/Pages/FAQsLanding.aspx#historicsshare> Уууу, хич не е зле! :) Върви нагоре. Дали обаче покрива изискването за 10% доходност? Хайде да видим последните три години.

2008-2009. Цената е била 41.60 франка през 2008 и се е качила на 50.20 през 2009. Разликата е +8.6 (тоест $41.60 + 8.6 = 50.20$). Това означава, че ако съм инвестирала 41.60 съм спечелила 8.6. Въпросното 8.6 отнесено към вложените 41.60 е $8.6 / 41.6 = 0.20$, тоест 20% за тази една година.

2009-2010. Цената е била 50.20 франка през 2009 и се е качила на 54.75 през 2010. Разликата е +4.55 (тоест $50.20 + 4.55 = 54.75$). Това означава, че ако съм инвестирала

50.20 съм спечелила 4.55 върху тях. Въпросното 4.55 отнесено към вложените 50.20 е $4.55 / 50.20 = 0.09$, тоест 9% за тази една година.

2010-2011. Цената е била 54.75 франка през 2010 и се е качила на 57.71 през 2011. Разликата е +2.96 (тоест $54.75 + 2.96 = 57.71$). Това означава, че ако съм инвестирала 54.75 съм спечелила 2.96 върху тях. Въпросното 2.96 отнесено към вложените 54.75 е $2.96 / 54.75 = 0.05$, тоест 5% за тази една година.

Като сметнем процентите за всички години поред от 2001 до 2011 имаме:

-17%, +5%, -3%, +32%, +10%, +20%, -20%, +20%, +9%, +5%

Тоест има големи скокове (лошо), но в дългосрочен план върви нагоре (добро).

Последно гледаме изплащат ли се дивиденди:

<http://www.nestle.com/Investors/SharesAdrsBonds/Pages/Dividends.aspx> – очевидно най-редовно, дори в годините, когато цената на акциите е падала. Супер! Решаваме, че все пак ще си купим акции на Nestle.

Само че първо трябва да разберем колко струва 1 акция днес.

Проверяваме на борсата – продават се по 56 франка, 1 франк = 1.60 лв, тоест 1 акция на Nestle струва $56 \times 1.60 = 89.60$ лева. С 1000лв можем да си купим $1000 / 89.60$ лева за акция = 11 акции.

Но да кажем, че с такси за обмен на валута, банкови преводи и пр. една акция ще ни излезе всичко 100лв, тоест за 1000лв можем да купим 10 акции на Nestle.

Ама откъде?

ОТКЪДЕ ДА СИ КУПЯ АКЦИИ ?!

Вариант 1: директно от Nestle

Веднага се сещате – ами директно от Nestle! Хем най-сигурно, хем няма да плащаме комисионни на поредник. Не ви мързи да оформите документите и превода, така че какъв е проблемът?

Проблемът е, че не може да си купите 10 акции директно от Nestle, както не може да си купите 10 шоколада директно от завода им. Компанията е прекалено голяма и не може да се занимава да продава по една, две, пет или десет акции. Освен това, ако компанията е емитирала (издала) 100 000 броя акции, от които 40 000 са на пазара (в чужди ръце) и 60 000 са си нейни (в собствения капитал на Nestle), може да няма желание да продава повече от своите оставащи 60 000 акции.

Е, ако сте служител на Nestle и имат програма за продажба на акции на своите служители... сигурно няма да имате проблем :)

Източник: <http://kadebg.com/akcii-investicia-1000-do-5000-leva/>

Автор: Рая Христова

Как да си купя акции (съвети за начинаещи инвеститори)
<http://kadebg.com> - Рая Христова

Вариант 2: банка – инвестиционен посредник

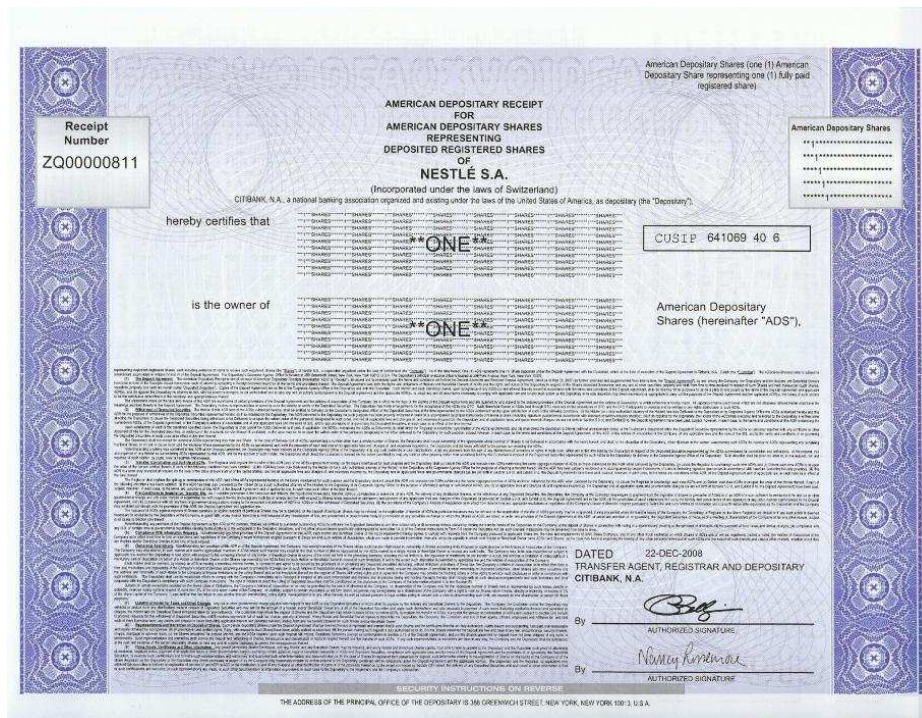
Почти всички банки са регистрирани и като инвестиционни посредници. Което значи, че имат право да купуват и продават акции. (Докато вие като физическо лице не може директно да отидете на борсата както в магазина и да си поръчате акции.)

Да, обаче не мога да вляза в местния клон на банката, да дам 100лв и да си купя една акция на Nestle. Най-малкото, банките не държат никакви акции на склад по офисите си из страната. Тоест, нямат хартиени сертификати. Най-много да ви дадат депозитарна разписка срещу допълнителна такса :)

Иначе, само за информация, ето как изглеждат акции на хартия:

Източник: <http://kadebg.com/akcii-investicia-1000-do-5000-leva/>
Автор: Рая Христова

В местните офиси на банката може да си купите акции... на самата банка. Може (и то не при всяка банка!) – чрез поръчка, която се изпраща до централния офис на банката – да си купите акции на български компании, които се търгуват на нашата борса (БФБ – българска фондова борса). Може и дялове от фондове, чието портфолио е от български акции.

Но – не можете да си купите акции на чуждестранна компания като Nestle, Mercedes и прочее. (Освен ако не става дума за ужасно голям обем.)

Вариант 3: брокер – инвестиционен посредник

КАК СЕ КУПУВАТ АКЦИИ ОТ БРОКЕР

ВНИМАНИЕ! Тук ще говорим за покупка на акции в пълната им стойност, а не за онлайн търговия с ДЗР! Нея ще разгледаме в следващия материал.

Тук има малко документална хамалогия, но иначе е просто една сделка... тип „Пешо, ето ти 1000лв + 30лв за тебе си, иди на пазара и ми купи ябълки за 1000лв”.

Може обаче да се натъкнете на някои прозаични трудности :)

1. Покупката на акции е свързана с физическо отиване до офиса на брокера. Следва сключване на договор за инвестиционно посредничество, превеждане на инвестиционната сума (нашите 1000лв до 5000лв), и попълване на нареждане какви акции да купи брокера от ваше име. После ще ви издаде потвърждение, че сделката е „минала”, тоест изпълнена е.

Източник: <http://kadebg.com/akcii-investicia-1000-do-5000-leva/>

Автор: Рая Христова

Проблемът е, че ако не живеете в голям град, то във вашия град вероятно няма офис на брокер. Съответно трябва да пътувате до друг град, където има офис на брокера, който сте си харесали.

2. Брокерите имат комисионни – и те трябва да ядат, нали :) В примера с ябълките комисионната беше 30лв. Всеки брокер сам си определя комисионната – обикновено формулировката е „X %, но не по-малко от У лева”. Например 5%, но не по-малко от 60лв. В случая с ябълките 5% от 1000лв са 50лв, но няма да ни огрее – трябва да покрием минимума от 60лв комисионна. Ако обаче инвестираме 2000лв, 5% вече стават 100лв и тогава ще платим 100лв.

Освен комисионните, имайте предвид, **че брокерът може да има изискване за минимална стойност на поръчката ви** – например 500 валутни единици или пък равностойността на 1000 лв – и да откаже да изпълнява поръчки на по-малка от тази стойност.

3. Цените на акциите не седят на едно място. Тези, които са силно ликвидни – тоест постоянно има сделки с тях, едни купуват, други продават, пак купуват – имат и постоянни промени в цените, дори в рамките на секунди. (Акциите на български компании не са толкова бързопроменливи като цяло.) Което може да промени сумата на сделката.

Например имате 1000 лева в сметката, поръчвате 10 акции по 100лв, но в момента на изпълнение на сделката цената им вече е 101 лв и съответно няма да можете да купите 10 акции – няма да ви стигне сумата. Обратното: имате акции за 1000лв, цената им се е вдигнала на 105лв и вие искате да продадете с печалба. Само че в момента на продажба цената може да им падне на 99лв например и тогава ще сте на загуба. Затова скоростта, с която брокерът ще изпълни вашата заявка, е важна.

Освен по пазарна цена – като в горния пример – може да зададете на брокера лимитирана поръчка, тоест вие сами си определяте цената. От рода „купувам 10 акции на компания X до 100лв на брой” или „продавам 20 акции на компания X по 105лв на брой”. И чакате, докато пазарът отговори на вашите изисквания, тоест докато си намерите продавач/купувач на посочените от вас цени. **Възможно е брокерът да ви поиска допълнителна комисионна за такава лимитирана поръчка.**

4. Акциите на чужди компании се продават във валута, а не в лева, така че трябва да имате предвид и курса на валутата. (Акциите на някои компании се продават в две валути – например в долари и в евро – и може да си изберете.) При откриване на сметка с брокер, брокерът може да поиска да внесете парите директно във валутата.

Акциите на български компании се търгуват в лева.

5. По правило акциите ви ще са безналични, тоест няма да получите същинската акция на хартия. Ще имате документ за извършената сделка от брокера, но този документ не е акция.

Източник: <http://kadebg.com/akcii-investicia-1000-do-5000-leva/>

Автор: Рая Христова

Може да си поръчате и физическа доставка на акция на хартия, но ще ви струва доста по-скъпо (а и не знам дали българските брокери изобщо имат такава услуга). За инвестиционни цели обаче не ви е необходима акция на хартия. Собствеността върху акциите се отразява в регистъра на Централен депозитар по сметката на вашия брокер, но по ваша клиентска подсметка. (Същото – регистриране в Централен депозитар – може да се направи и от банка, но както казах банките не се занимават на дребно.)

Безналичните акции не ви лишават от правото да получите дивидент. Само че е малка въртележка: дивидентите се изплащат от компанията към брокера, а брокерът е длъжен да ви преведе еквивалентната на дивидента сума. Но вие не сте директен получател.

Също така сигурно знаете, че акциите дават право на глас в управлението на дружеството. Това право няма да го имате, макар че може да поръчате на брокера да ви представлява и да гласува както му наредите – срещу такса, разбира се :) Мен лично това би ми било все едно... надали бихте могли да купите достатъчно акции от голяма компания, че да имате достатъчно гласуваща „сила“. Пък и нали ги купувате за инвестиция, а не да се занимавате с управление.

6. При смятане на печалбата, не забравяйте разходите по сделката: брокерски комисионни, валутен курс и банкови такси. Ако имате акции на стойност 1000лв и те се покачат на 1100лв, това не значи, че ще реализирате 100лв чиста печалба! Ако таксата на брокера ви излезе 60лв, това ви оставя с едва 40лв печалба. А валутния курс и таксата на банката по обмяната в лева? Ако там ви отидат още 30лв, тогава какво излиза – от цялата разпрания ви остават 10лв, което е 1% доходност.

Затова казваме, че дори брокерът да няма изискване за минимална сума при инвестиране, не си струва особено да играете на дребно. Просто защото комисионните и таксите ще ви изядат печалбата.

7. Четете внимателно общите условия, договорите за инвестиционно посредничество, анексите и всичко. Това е много работа, особено ако искате да проучите не един, а няколко брокера. Лесно няма никъде :)

Обърнете внимание и на начина за даване на поръчка. Също имайте предвид, че ако имате опция за даване на поръчки по телефона, значи разговорите се записват.

Това е за днес. Другия път ще говорим за така популярната онлайн търговия с акции – която реално не е търговия с АКЦИИ, а с договори за разлика върху цената на акциите (ДЗР). Моля, запазете си коментарите по ДЗР за тогава :)

Източник: <http://kadebg.com/akcii-investicia-1000-do-5000-leva/>

Автор: Рая Христова

Източник: <http://kadebg.com/akcii-investicia-1000-do-5000-leva/>

Автор: Рая Христова